

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; Temes és torontálmegyei közgyűlések; falusi iskolák állapotja; veszprémmegyei Sz. gál helység jogos állása ügyében; Békésben nincs panaszlavismus; Lagler György; adakozások a kövágó-örsi gymnasiumra; agarasztársaság; Hunyady-társaság közgyűlése; M. tud. akadémia; győri hírek; igazítások a Bereg, M. Vári 's környéke iránt közlöttekre; hangászegyesületi közgyűlés. Havasalföldi hírek; 's a t.) Amerika (választmányi jelentés; 's a t.) Spanyolország. Anglia (a' khinai hajóhad új parancsnokot kapott; elegy; 's a t.) Franciaország (Thiers nyilatkozata a francia haderőről; algéri hírek; 's a t.) Törökország. Gabonaár. Dunavizállás. —

Magyarország és Erdély.

FRIDRIK cs. kir. főhg a' saidai hős Főhg-Nádorunk ő Fens. látogatására lerándulván Budapesten mulat.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. bold. Lánccy József helyébe Almásy József hétszemélynököt a' Hétszemélyi-Tábla váltóügyi felső átnézési osztályához; a' dunáninneni kerületi táblánál Jablanczy Sándor eddigi jegyzőt pedig ülnökké méltóztatott legkegy. kinevezni.

Juretich Vince varasdi só-árnok és harminczados hasonló rangban Zimonyba tétetett át. Továbbá

Ő cs. k. fels. a' szomolnoki főfelügyelő-hivatal titoknokságára Mauks János gölnitzi kir. bányamestert 's bányatörvényszéki helyettest, a' rohnitzi kir. vashámori ellenőrségre Nikl Libor vajslovai hámosfáért, a' mittelwaldi kir. nagykemence-sáfárságra (Hochofenschafter) Mialovich Lajos tiszleleti főhutászt, végre a' szomolnoki kir. olvasztóhuta ércválasztási másod-ellenőrségére Stadler Mátyas ugyanottani érczartalom-próbáló (Kammerprobierer) segédet 's réz-eladási gondnokot mélt. kegy. kinevezni. Dietrich Adolf a' brassai főharminczad másod-írnoka ojtosi harminczados 's Datka Dömjén n. szebeni főharminczad-írnok a' dornai harminczad ellenőrévé neveztetett; Wotsh Ignác, eddigi a' brassói főharminczad-hivatalnál áruvizsgáló, hasonló rangban a' szebeni főharminczad-hivatalhoz tétetett át; Simény Lajos törsvári harminczad-ellenőr a' brassai főharminczadnál első-áruvizsgálóvá, Czillich Ferencz tölgyesi harminczados ugyancsak a' brassai főharminczadnál másod-áruvizsgálóvá mozdítottak elő.

Nm. szigethi Szerencsy István b. t. tan. kir. személynök 's aradi főispán ő exc. által szerepi Kelemen János ur a' t. kir. tábla előadó bírja neveztetett ki a' kir. személyes jelenléti hivatal itélőmesterének. —

(Váltóügyvédi vizsgálat ideje.) A' k. váltó feltörvényszék a' váltó-ügyvédi vizsgálat idejét f. évi majus elejére tűzte ki, ennél fogva a' váltó-ügyvédi vizsgálatot letenni kívánók, közügyvédi hitlevelök 's erényes viseletjüket tanúsító bizonyítványokkal támogatott folyamodásukat a' váltó-feltörvényszékhez f. évi april 15kétől azon hónap fogytaig mulhatlanul beadni kötelesek. —

Magyar tudós társaság ülései. Martzius 15. Bloch Móríc levelező tag a' héber költészetéről olvasott, hasonlító tekintettel a' hellenre és sanscritra. Értekező, eltérőleg az eddigi e' tárgyakat egyenként fejtegetőkől, a' nemzeti jellemekből törekedett a' különböző költészeti fejlődéseket magyarázni; 's e' szerint a' héber költészetet az ethica, a' görögöt a' harmonia, a' hindut a' képzelem eredvényének állította: 's teteleit jeles, mind a' három nemzet költőiből vett egyenvonalú példákkal támogatta. Hasonló érdekl. hallgatta a' társ. Reguly Antal éjszakra utazó hazánknak, egyik pesti barátjához Vasában, Finnországban, 1840. octóber 6. kelt levelét, melyben vázlatát adja vándorlásának, az ottani népek erkölceiről érdekes adatokat közöl, 's utazása céljáról is nyilatkozik. Végre a' nm. elnök tudósította az ülést, hogy Luzenbacher János és Szalay László rendes, Bertha Sándor, Fogarasi János és Tóth Lőrincz I. tagok a' Corpus Jurisnak az utolsó nagygyűlés illető határozata értelmében eszközendő fordítása iránti nyilatkozó levelöket, az igazgatóság általi felhatalmazottságához képest, elfogadta, minnek következtében a' nevezett tagok a' munkát el is kezdték.

Magyar tudós társaság. Az író közönség ezennel figyelmessé tétetik a' m. academia XI. di. nagygyűlése által kihirdetett követk. jutalomtetelekre: I. Nyelvtudományi: Fejtessenek ki a' magyar szókötés szabályai, név szerint: 1) adassanak elő a' beszédrészek ebbeli sajátosságai; 2) a' szórend szabályai, vagyis: mi sorban kell az egyes mondatok szavainak állani, 's e' sorozat szerint, melyik bir nyomosító erővel, 's melyik nyer nyomatoságot; 3) a' szóviszony szabályai, vagy: milly vonzattal vannak az egyes mondat szavai egymásra, 's e' vonzat szerint milly ragozási változásokat szenvednek. A' szabályok mindenütt példákkal világosítottassanak. II. Philosophiai: Fejtessék ki a' szépnek és fenségesnek elmélete, felvilágosítva az ebbeli bölcsesetek (philosophemák) 's a' szépművészetek történetéből. Ide járul III. a' drámai jutalom, melyért ez évben egyedül vigjátékok vihatnak. Mindenik rendű pályamunkák, melyek másan mint magyar nyelven nem fogadtatnakel, (ez évben is viszszaütasított egy németül írt pályamű), beküldetésének változhatlan határnapja, mellyen tul, mint a' jelen évben is történt, minden, habár csak fél nappal is később érkező munka határozottan viszszaütasítottatik: martius 19ke 1842, midőn azt, az írója nevért rejtő jeligés lepecsételt levéllel (a' nyílt illy levél, mint az idén is történt, bontatlanul elégettetik, 's a' munka szerzője rendelkezése alá bocsátatik) a' titoknok veszi által. A' beküldött másolat, melly ki nem adatás esetében is az academia levéltárában marad, a' nélkül, hogy a' szerző a' munka sajátossági jogát elveszteni, idegen kézzel és tisztán írva, lapozva, 's kötve küldessék. Ha a' jeligés levél felbontása után kitetszenék, hogy a' munka saját keze írása a' szerzőnek, ez a' jutalomtól elesik. A' száz arany jutalomra érdemesített munkán kívül, még a' másod, sőt harmad, stb. karbelinek találandó is kiadhatatik, ivenként szabadon díj mellett. Pesten, a' kis gyűlésből, márt. 29. 1841. D. Schedel F. titoknok. —

(Múlt számunkban, az academiái ülésekről szóló czikkely vég sorai egy pár hiba által érthetlenné levén, azokat így kérjük igazíttatni: kiken e' mü-

tételt végezte, 's mint a' társaság ... meggyőződött ... a' legkedvezőbb sikerrel).

(Hangászegyesületi közgyűlés) Virágvasárnapon, délutáni 4 órakor lesz a' pesti redutépületben (fölmenetel a' nagy hidutca melletti lépcsőn) a' pest-budai hangászegyesület f. e. első közgyűlése, melly alkalommal a' hangászegyesületnek és az általa alapítandó nyugpénz-intézetnek fensőbb helyen megerősített új szabályai nyilványíttatnak. Ennél fogva kéretnek az egyesület t. cz. tagjai, művészek, 's mind azok, kiket az egyesület újabb elrendezése, valamint a' nyugpénz-intézet is érdekel, neterheltesenek az említett közgyűlésre minél számosabban megjelenni.

A' „Pesti Hírlap“ 15 száma minden józanabb gondolkozású 's hazailag érőben nem csekély aggályt gerjesztő sorokat közöl, mellyek szerint alföldön (Békésben is) akadnának már a' panszlavismusnak pártkonai; annál fogva bátor vagyok az egész t. cz. magyar közönséget ezennel biztosítani, hogy a' mennyre alföldöt szeresém vagy onsmerni, ott mindenütt, tehát Békésben is sokkal jobban kedvelik, pártolják 's használják nemzeti magyar nyelvünket, mintsem ezen rütdal magokat beszennyeztetni engednék. N. L.

(A' tolnai evang. esperességből.) F. é. febr. 11dik napján, végzé 86 éves élete pályáját, 's 13kán temettetett el, a' dunántuli evang. lelkészek nesztorja Lagler György a' kis-tormási egyház 57évig volt buzgó lelki tanítója 's alesperes. Az elhunytat 6 elő gyermeke, (közöttük három lelkész 's egy professor) 22 unokája, 's unokáinak 9 gyermeke gyászolja.

Az 1835ben alakult agarász társaság f. évi közgyűlését nyárelő 7dikén délelőtti 11 órakor Pesten a' váci utcában gróf Keglevich házában fogja tartani, mellyre minden részvényes ezennel meghívatik. Kalas Zsigmond m. k. jegyző.

Temesvárott tavaszelő 23kán. A' vegyes házasságok tárgyában kiadott pásztori körlevelek ügye ns Pest, Zala, Fehér, Gömör, Abauj, Máramaros, Heves 's Esztergammegyek levelei, valamint Lonovics József csanádi püspök urnak mult hó 25kén Rómából írt nyilatkozása, illetőleg pedig a' megyei végzés elleni ovása folytán, tegnap kezdett rendes közgyűlésünkben ismét tanácskozási szönyegre került. Illedelem 's értelmiség feltűnő jelei közt folytatott 3 órai férfias tanácskozás után az előbbi végzés elnöki kijelentés szerint nem a' többség, hanem egyértelmű közakarat folytán újra, 's már harmad izben megerősített. Nyilatkozó püspök urnak a' megyei közvégzés ellen tett ovása csak személyes jogai irányában fogadtatott el, 's a' főügyésznek a' Rende által helyeslett ellenovásával együtt jegyzőkönyvbe iktatatni rendeltetett. — A' végzés köv. okokból alapított meg: mivel az 1647. 14t. cz. alkalmazásával a' tárgy törvényes utra igazíttatván bírósági, nem pedig politikai intézkedéstől függ, 's a' nyilatkozó püspök urnak gyámokai a' Rende aggodalmát mind inkább valósitván, az ismételve kimondott meggyőződésnek ok nélküli változtatása, a' törvényhatósági intézkedéseknél szükséges következetesség eszméjével össze nem fér. Elnök alispán ur előterjesztésén kívül csak egy világi tag emelte fel különben ékes előadását a' megyei végzésnek nyilatkozó püspök ur irányában felüggesztésre. Kövér János főbíró ur a' n. m. udv. kancelláriához tisz. titoknoknak lett kineveztetése folytán hivataláról lemondván a' megye Rendei dicséretesen viselt hivatalkodásával tökéletes megelégedülést jegyzőkönyvbe iktatni, 's a' bucsuzó kérelem folytán részére 23 évig folytatott hivatalkodásáról közbizonyítványt kiadni határoztak. Az 1830. évben ajánlott ujonczoknak haza bocsátására iránt felírás rendeltetett. A' besorozó biztos jelentése szerint eddig összesen 820 ujoncz adatott által a' katonaságnak, a' jelentésben sűrű megszökések, 's némelly egyedeknek az önkéntesekkel üzőtt kereskedése említtetik. Azok befogatása, 's környékeltetése, valamint ezeknek fenytő törvényszék elibe állíttatásuk iránt czélszerű rendeletek hozattak.

© Torontálmegyéből tavaszelő 25én: Torontálmegye a' vegyes házasságok dolgában már közelebb mult télhő 18kán tartá közgyűlését, 's határozata fő pontjai ezek: Felolvastattak Pest, Borsod, 's Abuj megyék levelei, a' zalai még akkor nem érkezvén ide, mellyekből a' megye Rdei aggodalommal értették, milly vallásbeli viszátkodások támadtak a' közelebb befejezett, 's honunkat a' legkiesebb jóvendővel biztató országgyűlés után azon körlevelek által, mellyeket hazánk főpapjai a' vegyes házasságok tárgyában kibocsátottak, épen azon időszakban, midőn az együttmunkálkodott törvényhozótest az e' részben becsuszott visszaéléseket, a' vallásbeli felekezetek megnyugtásukra újabb, és egyedül k. kir. megerősítéstől függő törvény által orvoslani kívánta, azért a' kérdéses pásztori leveleket a' megye Rdei a' törvényekkel össze nem egyeztetetvén, kinyilatkoztatták, miként magukat a' vegyes házasságokra nézve az 1794ki 26 t. cz. rendeletéhez alkalmaztatják, 's annak bármely oldalról történendő megsértetési esetén az 1647: 14 t. cz. értelmében eljárni fognak, miről ő Fels. olly alázatos hódoló kérelemmel rendeltetett tudósíttatni, hogy e' tekintetben az egyházi rendet a' törvények megtartására utalni, 's mivel csakugyan nem lehet az egész nemzetnek forróbb ohajtása, mint az hogy mindazok, mellyek az 1840ki hongyülésen a' vallás ügyében alkotott törvényjavaslatban foglaltatnak, minélelőbb ható erőbe is lépjenek, országgyűlést kiiradni, 's üdvös törvény hozatalával az áldott békét, felebaráti szeretetet, 's lelki nyugalmat megrendítő vallásérelmeket elenyésztetni méltóztatassék. Történtek a' valóban igen mérsékelt jellemű tanácskozások folytában többféle előadások, egy rész a' törvényszéket mindjárt kineveztetni, másik egyszersmind a' Romában levő megyés püspököt körlevele visszavételére felszólíttatni szorgalmazta, de a' többség ezeket, mivel a' megyében eddig áldás-megtagadást tárgyazó panasz még nem tétetett, elmellőzte. Nevezetes volt ezen gyűlésben, hogy az egyházi rend részéről, bár az e' megyében több jeles férfit számol, egy sem vett részt a' tanácskozásokban. —

(Igazítások a' Bereg, M. Vári 's környéke iránt közlöttekre) I.) Ugyan is Sz. E. ur állítja, miképen „n. Domokos Sándor ur volt első, kia' M. Vári-

ban levő munkásság 's jobb lét lappangó szikráját lángra lobbantá, magához szólítván a' tág és bő gyümölcstermő kertjeiben magát elbizta 's fák közt édelő lakosságot; hogy D. ur tett legelső próbát sóval terhelt hajókkal a' Borzsa torkolatjánál a' Tisza hullámira ereszkedni. Mi az elsőt illeti: még D. ur talán remény sem volt édesanyjánál, midőn már e' város népe közt az ipar fölserkenvén gazos vagy mint Sz. E. ur akarja, erdős határát kitisztogatván barázdáit szántogatta; ez megtetszik földje éltéséből; már pedig ha akkor kezdette volna irtogatni, mikor D. ur Komáromból Váriba leszármazott, nem volna annyira szüksége e' határnak trágyázásra, mivel az nem olly rég idő; azonban fordulóra csak minden második évben használjuk határrészeinket; de világos állításom onnan is, mivel már 1814ben sőt azelőtt sem levén a' váriaknak határjokon mit irtani: a' szomszéd Borsova, Gece 's Kismuzsaly helységek határjait irtogatták 's használták az irtásért alkudott évekig. Hogy pedig D. urnak alaptalanul tulajdonított iparébresztése a' földművelésre Váriban ki nem terjedt: eléggé mutathatja, hogy D. ur kereskedő 's minden egyéb, mint földműves volt. E' részben az egész megyére még kevésbet hatott, mert a' haláboriak, hadalakiak, tarpaiak, gulácsiak, dédaiak, darócziak, barabásiak 's több a' Tisza mentin előszámítható helység, mellyek D. urat csupán nevében, vagy talán, ugy sem ösmerték, eléggé szorgalmasak voltak a' földművelésre, ezt igazolják a' munkácsi, beregszászi, t. t. ujlaki, sőt huszti 's m. szigeti piacok is, mellyek közül a' három első helyütt rendszeren, a' két utolsón pedig számtalanszor találhatni beregi buzát; ám de hű tanuji ennek Técső buzakereskedő lakosai is. Mesterségi tekintetben sem látjuk D. urnak semmi jótékonyosságát e' vidéken, mert hisz azt csak megengedi maga Sz. E. úr is, hogy a' beregieket a' hordó, b. ujlusiakat a' zsindey, az oroszokat a' kupa, veder, dézsa, kalán, abroncs, bödöny, hetyenieket a' kerék, bélfá, szekerágas, szekérrud, taliga, eke, borona, a' haranglábiakat, lónyaiakat, kerecszenieket, b. adonyiakat a' kas, számtalant pedig a' dombác, malom, hidas, házcsinálásra; barkaszókat hambár 's disznóól készítésre, a' borzsovaikat a' fűrészelésre nem D. ur ébresztette; 's e' természetül ugyszólván öröklött mesterségeket e' vidéken csak nem tulajdonítja D. urnak, vagy ha igen, magyarázza é mind ezt a' sókereskedésből?? Gyárainkat tekintve, N. Muzsalyban a' gróf Károlyiak timsó-gyárak, a' dédai határban a' b. Perényieké milly régidő óta állnak, vagy ezek is mind D. ur sókereskedési szorgalma után pattantak elő? Ujabb időkben gr. Schönborn timsógyára, vas-hámora, fűrészmalmi, cséplőgépelyei, mind onnan vették eredetüket, mivel D. ur szorgalmatos, iparkevelő ember volt? hisz ezek már mind megvoltak D. ur M. Váriba származtatór, mi onnan is világos, mivel a' hajóhoz szükséges pántoknak 's egyebeknek való vasat a' munkácsi vashámorbul hordatta. Igy idézett versecskéjére a' Kistükörnek épen azt felelhetjük, mit a' csizmáját nehezen húzó fiúnak a' palóc-apa „bizony fiam, -ugymond, ki nőtte a' kaptá a' csizmát.“ Azonban azon versecskét a' Kistükör írja nem értette ám, de nem is érthette szó szerint, hanem azzal mind össze is elménezkedve csupán azt akarta kifejezni, hogy azon időben Beregmegyének sok gyümölcse termelt; de kérdem, akkor is több termelt e' Beregben mint a' Szamosközön? Felelet: nem, — hogy pedig ma fájdalom! kevesebb terem, azt Sz. E. ur nemcsak tudja, de a' temetőbeli szilvafákról tapasztalta is. Továbbá még azért sem vehetni szó szerint azon versecskét, mivel Beregmegyének Lengyelhon felőli ^{3/4} részén a' Karpát gyermekei hátukon égbe mereszkező, bükk, tölgy és fenyűfák, szilvát, diót, almát, körtvét, mint mostan, ugy akkor sem termettek, avagy talán Sz. E. ur az alföldi emberrel azon áldott hiedelemben van, hogy a' Tiszaháton a' fűzfa is almát terem? Nem titkolhatom el megyém lakosinak hanyagságukat a' gyümölcsfák körül, 's részemről azt ajánlanám, hogy mellözve Sz. E. ur 's hozzá hasonlók ferde körülményeiket, régi szokás szerint mind azon helyet, mellyeket a' víz miatt egyébkint használni nem biztos, gyümölcsfákkal ültessék be. Erre ugyan a' környékkel némelly ismeretlen azt jegyezhetné meg „mit ér, ha a' víz járja?“ mire azt felelhetni: a' Tisza áradása soha nem árt fáiunknak, sőt használ, mert vastag iszapjával megtrágyázzván folytonos termékenységben tartja. A' gyümölcsfáknak tenyésztése illy helyeken jobb lenne azért is, mert ha kukoriczát, buzát, zabot vagy más sarló alá való veteményt vetünk illyes földeinkbe, mindaddig, míg Tiszánk szabályozva nincs, csak olly, kockázó teteményt cselekszünk, mintha álló tóba hánytuk volna horgunkat azért, hogy halat fogjon. De a' dologra térve, lássuk a' második ok igaztalanságát. Még D. ur, nemcsak sószállítással nem kereskedett, de talán a' pigét (pinczk) sem ösmerte, midőn a' kir. sajkák T. Ujlaktól sóval terhelt Tokajig, Szolnokig, sőt Szegedig lejtettek a' csavargós Tisza hátán, 's D. ur csak később alkutotta ki a' kamarától ezen szállítást; abban pedig, hogy e' vidék embereit is használta hajóján, nem az fekszik, hogy ő ez által ipart akart volna ébreszteni: hanem hogy önjava kívánta a' különben is határozatlan idő óta magokat a' szálacon gyakorlott tiszá-háti embereket felvenni, 's ahoz értőkkel biztosítani kereskedése folyamát. Tagadhatlan, hogy sokan vágytak sajkára e' vidék lakosai közül, minek okát én abban lelem, mivel a' sajkán mind a' mellett is, hogy némellyek e' világból is kieroőköték magokat, korhelykedni lehetett. Emlékezem, midőn egyszer apámat szolgálja csak azért hagyta el, mert sajkára menni nagyobb kedve volt, mint szegődött munkáját kapával, kaszával, fejszével, villával 's egyebekkel folyvást teljesíteni. Innen már magában is csalhatatlan tudomány, hogy sajkára embereink azért vágytak, mivel ott sokat henyélhettek, mit még inkább igazol az is, hogy az illy emberek, ha sajkára nem mehettek, későbbek voltak korcsmán palaczk 's buja nő társaságában tölteni minden idejüket, mint kenyér után siró kisdedeiknek csak egyszeri enyhülést is keresni. Mi fájdalommal látta sokszor a' boldog szomszéd, hogy sajkás szomszédja és neje közt a' házassági sz. kötél nem egyéb, mint a' rókát és galombot összefogott póráz; milly sok anya, nő, testvér 's gyermek találkozik, ki átok nélkül a' sajkára nem is emlékezhetik! de továbbá minden legénynek bizonyos meghatározott fizetése levén: erre tartozott T. Ujlaknál be-

az allomáshelyén pedig kiterhelni, ütközben pedig gyakran, ha a' sajka zátonyra ért, vagy szél fútt, pár hetekig vesztegleni; hát ha még ide számítjuk a' lehuzandók lehuzatását?! Kérdehetné Sz. E. ur, hát a' gömbörgőben csinált hajók nem nyújtottak e' élelmet e' vidék lakosainak, 's nem ébresztette é az ipart? de erre maga megfelelt Sz. E. ur, midőn azt mondja, hogy D. ur „hajóacsságot hitt föl Komáromból“ ipart pedig vele épen nem ébresztett, mert az olly ipar felülhaladja lakosink tehetségét 's inkább mondhatnók, hogy azal bámészásgot gerjesztett (?) azonban D. ur a' deszkát is készen vevén még csak fűrészmesterinknek sem volt alkalmok iparkodni. Ezekből látható: miképen az említett czikk nem egyéb mint firkálási szenvedély 's hogy anyai lelke sincs, mint a' philosoph atomusának. Innen alkalmat véve, hazafiúlag figyelemzettem S. E., hogy ha ismét illy történeti adattal akar föllépni, mélyebben vizsgálja meg a' dolgot, mert egy nagy közönséget illy ferde képzet-irányra vezetni bün.—v.—II. M.) Váriról a' Jelenkor f. é. 9dik számában szükség megjegyezni, hogy az itt levő sóraktár, jelenlegi felügyelője Gottesmanné aszszony nem Hersko Borbála, hanem Friedemann Borbála nevet visel. Ha pedig volna valaki a' Jelenkor t. cz. olvasóji közül olly gondolatban, hogy Beregmegyének felső vidéke egyedül Domokos Sándornak köszönheti a' munkásság fölelevenítését 's a' műveltség előléptetését, az nagyon hibásan gondolkoznék; mert vannak mutatóvanyok a' régi időkbel, mellyek némán intenek ugyan a' mostanok gyermekei felé, mégis kiáltólag emlékeztetnek városunk hajdani boldog állapotjára, midőn még sok és nagy kir. jog erősen tartá 's hatalmasan védé, sőt védi még maig szabadságát; jegyzőkönyvünk is tanu a' letűnt kor jeles állapotjára. Mert már 1683ban virágzó iskola volt M. Váriban nemcsak a' helybeli, hanem a' köröttei helységek lakosi is, (nem levén t. i. még magoknak tulajdon iskoláik), itt tanították gyermekeiket; sőt togás diákok is neveztetnek egész 1780ig, miután csak a' növendék-tanulók alsóbb iskolájává törpült; de nagy számú tanulókkal 's több rendbeli tanítóval ellátva fényt von ránk a' késő századokból és szőgyent jelenünkre. Nemkülönb virágzott városunkban 's környékén a' földművelés is, így a' jólét már Domokos Sándor megjelente előtt, míg a' sóval terhelt hajóknak a' Tisza hullámin le 's föl-kisérgetése, a' Csámeszeknek nagy munkáival készítése nem vonta el a' földműveseket rendes foglalkodásuktól. Addig is bő forrási voltak nálunk a' pénznek az ujlaki, tokaji és munkácsi kamarák, hova tengelyeken kelle szállítani Máramaros ásványit. D. Sándor megjelenvén, könnyebbitett ugyan a' terhes munkán hajóacsi (cámeszei) által; de ez által a' pénzkereset bő forrást is megapasztá a' szegénybels sorsú munkások előtt, azért látszanak sokan nehezelteli az ügyes és szorgalmas férfúra.

(V es z p r é m - megye Szentgál helysége jogos állása ügyében.) A' szólás-szabadságot pártoló korszakunknak köszönhetjük, minélfogva egyik tbiránk a' legközelebb tartott tisztújítást megelőzte közgyűlés előtt indítványozá, hogy az ugy nevezett szgáli hatalmas kir. vadászok — kik egy időtül fogva csupán megyei határozaton alapult szavazhatási jogukat kényök kedvök szerint bitórolván, a' tisztújítószék korszakában a' legalkalmas tisztviselő sorsát is, érdekéhez mérve, szokták elintézni — előbbi törvényzabta állásukba viszsza-utasítottassanak. Jóllehet az érdeklött indítványozó azon eldönthetlen elvből indult ki, hogy (egyéb körülmények kedvezvén) csupán a' választat, ki választathatik; mind e' mellett indítványa, talán a' hely 's időnek rosszul történt választása miatt, kellő pártoltatásra nem talált. Azonban a' szólásszabadságnak elválhatlan barátja, a' nyilvánosság, nem engedte többé a' már egyszer meg rázott szgáli vadászokat nyugodni, az igazság baráti csak alkalomra vártak 's már a' mult évi oct. 12kei tisztújítás közlése folytában, a' Jelenkor és Hírnökben egy valaki azokról, ámbár csak futólag, értekezett is, későbbben egy jártasb, 's időkori helyzeténél fogva szgáli uraimék titkaiba talán mélyebben avatott, következőleg az adatok megszerelhetésiben szerencsésb értekező akadt, ki a' hírnöki Század 6dik számában a' kérdéses szgáliak jogos állását 's gyakori változást szenvedett, 's ezentulis szenvedhető szabadtékát, korszakoként fejtegette, a' 18k sz. czikk írja pedig bevezető szavainál fogva, a' hivatkozottal szoros összeköttetésben levén, akaratlanul elárulja, hogy megyénk levéltárában, akár közvetve, akár közvetlenül annak idejében buvárkodni tágos mezeje lehetett. Nemis azért lépünk itt föl, mintha a' tisztelt értekezőkkel érdemileg megütközni szánékoznánk, mert ok lelkünkbeli szoltanak, mindazáltal némelly észrevételeket tenni fölöslegnek nem tartjuk; ugyanis a' 6k sz. Század czikk írja tökéletesen meggyőzött bennünket arról, hogy a' szgáli határbeli nemesek, eredeti kiváltságuknál fogva királyi sertvéseket őrző boj-tárok levén, jóllehet később vadászokká lettenek, de az országos nemesekéihez hasonló jogokat soha sem követeltek, sőt nem is követelhettek; de csak távolról sem érinti: mikor, 's mi adhatta okot arra, hogy az 54. szentgáli törzsök-család megyénkben szavazhatási jogot nyert? holott a' 18k sz. értekezőnek a' szgáliak elleni méltó panasza egyedül ezen időszakot számítandó — hinc illae lacrymae. — Ne mystificáljuk a' történeteket, valljuk meg őszintén, hogy az inkább méltánylást mint ocsárlást érdemlende. 2dik alispánunknak igaz volt, midőn azt mondotta, hogy „máskoris használtuk a' szgáliakat“ mert ha ezen messze vágó mondás értelmét a' közlő jól fölfogta volna, előzvényei a' következtetésekkel jobban öszhangoznának. Csakugyan el is kell ismernünk, hogy máskor is használtattak a' szgáli kir. vadászok, de mikor, és kik által? felelet: leginkább azok által, kik boldogabb időkben közvetlen előmozdítóji voltak annak, hogy szentgáli uraimék vokstot kapjanak; most pedig idő és körülálláshoz képest ellenök fordulván, az igazság és nyilvánosság embereivel szeretnének mérközni. Kár is volt a' 18k sz. tudósítónak a' dolog érdemétől annyira eltávozni, mert levéltárunkban buvárkodhatása mellett is elárulja, hogy megyénk történeteiben nem egészen jártas, különben olly nagy bizonyossággal nem álltaná, „hogy a' szgáliak máskor is használtattak, de nem agyonverésre, és a' szabad választás előléására“ — Hát az 1834ik évi apr. 7ki közgyűlésre nem emlékezik? — A' türelmi pénztár fenforgott ügyét elfelejtette?

ha jelen volt, csak emlékeztetül is vissza kell borzadnia, midőn a berendelt szgáli vadászok körmei egyedül gróf Eszterházy Károly, mostan tolna-megyei főispán ur ügyes bátorsága és lélekébersége mentette meg akkori fő-jegyzőnk? Talán még nem lépett föl a nagy világ színpadjára, midőn 1827-ik évi, nov. 11—12-ken tartott tisztújítószerk alkalmakor ugyan a szentgáliak segedelmével — a főispáni jogok, és helyhatósági gyakorlatunk kijátszásával egy nem is candidált alispán választatott meg? mit gondol a közlő, nem ezen vakmerő vállalat meghálálása tekintetéből jöhetett é létre a kir. vadászoknak szavazást ajándékozó 1831-ik évi május 13-iki megyei határozat? — az össze-függés igenis logikai, mert ez épen tisztújítást megelőzte közgyűlés volt. Egyéb-iránt a mondottak nagyobb része a dolog érdemére nem tartozván, ez uttal azokra ki sem terjeszkedtünk volna, ha közlő az elmúltakat föl nem melegíti; tanácsosb is lett volna egyébkint igen fontos értekezését a részrehajlás gyanu-jától megmenteni, mert így a neve aláírása helyett használt mérleg is, mint különben máskor az igazság, és egyenesség jelképe, sokat vesz becsében, an-nyival inkább, mivel jóllehet tényérjai súlyegyenben vannak, de a szorosabban szemügyre vevőnek azonnal feltűnik, hogy nyelve félreáll, 's így az egész mérleg hamis. A többiekre nézve a közlővel mi is önként kezét fogunk, 's azon elvünköt, hogy csak az választhat, ki maga is választhatatik, még ak-kor sem távoznánk el, ha ne talán nemes megyénk a már szavazhatással el-látott 54. törzsök vadász családra a megválasztathatási jogot is kiterjesztené, mert míg alkotmányunk rendszere nem változik, az illy nem országos nemes tisztviselőt — midőn követnek megválasztatnék, megyei képviselőnek, 's en-nélfogvást a nagy törvényhozó test kiegészítő és külön szavazattal bíró tagjá-nak, nézetünk szerint senki nem ismerendé, melly nem reményelt esetben nem is volna más menedékünk, mint a rokonérzésűekkel összeállva kegyes Fe-jedelmünk elibe folyamodni, hogy legmagasb főügyelési jogánál fogva, a feledék homályába burkolt szentgáliak elleni productionalis pereket folyamatba tétetni, — a határbeli nemeseket a csupán megyei határozaton alapult sza-vazási gyakorlatól megfosztani, 's így helyhatósági igazsáinkat eredeti tisz-tasságába visszaállítani méltóztatnék. Táplál azonban bennünket, valamint min-den rokonkeblüt, azon édes remény, hogy ezen lépésre nem szorulunk, mert Veszprém-megye lelkes Rdei ezen botránykövet nem sokára elmozdítandják; tisztviselőink pedig jövőre egyedül országos nemes társaik által kívánnak megválasztatni. —

(Falusi iskolaügy.) Ritkulván foglalatosságim ultra indulék. Erre nem táj-latási vágy (mert tél volt 's a vidéket rég ismerem) sem vigalom-fürkészési szen-vedély ösztönzének. Csupán környéki iskoláink megtekintendése, mivel a nép-ügyet csekélységem is szívén hordozza — ébreszté bennem az akaratot, 's érlelé-telté is azt. — Megindulék tehát örömelezéssel látandó az üdvös eredményt, mit hitem szerint már eddig szülhete a népnevelés virágtalan mezején elhintett olly sok jótékony elv, 's az olly sok lelkesen emelt hatalmas ügyszózat; de a keserű tapasztalás hitem remény-egéta' csalódás borult egévé változtatá. Mert ha láthattam is itt ott virágzó népiskolát, 's abban lélekisméretes 's kötelességit szentnek tartó tanító; még is fájdalommal valom meg: több rossz iskolát láttam mint jót, 's több tanítót ollyat, ki hivatalának bérért, nem pedig ügyszeretből viseli keresztjét. — Honunk jelen állásának legkorszerűbb föladata a népnevelés, 's haladásunk e' föladata nemzetisést 's polgárisodást követel. De vajjon korszorított e' valaha ügyekezett kívánt vég ott, hol a' ezéba vett munka hősei hanyagok, ügyellenek, hivataljok tanainak érdemét nem ismerők 's azokban tudatlanok valának? Nálunk a' népnevelés nagy munkájának képviselő hősei az iskolatanítók. 'S fölök, mert kevés kivétellel mindnyájan a' boldog emlékeztető XVIII-ik század jellemzőg-erei — ki várhatná a' magas föladatnak csak közelítését is? Ök utálattal tekintik az újabb korszellemének üdvárasztó műveit, az óság édes malasztja honolván keblök-ben. Tanítanak nevelnek mint azt hajdan fésűs, farkosos öreg mesteröktől látták. — 'S többnyire illy emberek kezében van a' népnevelés! És így is lesz, míg az ille-tő felsőbőség, megszánván a' népet, öreg mestereit nyugalomba helyezendi, 's he-lyökbe korral haladó 's a' népnevelés újabb elveit elfogadott ifju tanítókat alkal-mazand. De láttam néhány ifju tanítót 's láttam azok iskoláit is. Ezekben már örült lelkem, mert értelmi haladást, 's korszerű tanításmódot vettem észre; de meg kell vallanom, ezeket is még sok kívánandóval hagytam el. E' néptanítóink többnyire iskolákat végzett ifjak, 's papságra menendők; nemzeti nyelvünk 's literaturánk-nak hő kedvelői; több hírlapot olvasnak lelkészeik társaságában. Láttam olly fa-lusi iskolákat is, mellyekben latin nyelvre pazéroltatik a' drága idő, 's annak tanul-tatására fordítatik legfőbb figyelem! Ugyan édes barátim! kérlek benneteket min-denre, mi előttetek szent, hagyjatok föl e' nemzetiségünkötől átkul örökölt tisztas erekljével. Holt nyelv a' latin nyelv, a' halottat pedig temetni kell isten nevében. Pörtanítványitokban nem számít a' haza tudóra; de, hogy azokat jó gazdákká jó polgárokká képezzétek, azt kívánja tőletek. — Virágoztassátok a' nemzeti anya-nyelvet, mert a' nélkül megbukik a' népnevelési elv. Általános jegyzetem: merre jártam, hogy falusi kath. iskoláink sokkal silányabb karban vannak mint más vallás felekezetiükéi. 'S ezt vegyétek tudomásul felekezeten tanító! Továbbá népiskoláink általában a' tisztatlanság 's rendetlenség szennyes fészkei. Falaikon több év óta szállászó por üli fekete unnepeit, gerendáikról pókszótte díszszalagok lengve kinal-koznak; zugaikban békák kuruttyolnak 's tücsök hangicsálnak; 's a' padok v. ülő-helyek céltalan rendetlenségben nyúlnak el. Csaltakoznak, ki ezt a' tanítók rovásá-ra mondottak gondolná. Koránsem. Általános panasza e' részben a' tanítósnak, hogy többszörü kérélmök az iskola meszeltetésére, padok igazítására 's célszerű rendezésre nézve nem egyéb pusztában elhangzó üres szónál; hogy az egyházi elő-járók 's gondviselők inkább akármire kihányják a' pénzt mint az iskola szép és jó rendben tartására. Pedig a' csinos és tiszta iskolában kétszeres a' tanító kedve és szorgalma 's a' jó rendezetű székkeket az elemi tanítás mulhatlanul megkivánja. Figye-lembe vehetné ezt minden egyházi előjáróság, 's különösen a' lelkész, kinek szavá-ra tán jobban hajlik a' gondviselő mint az iskolatanítóéra. Vajha nagyobb részben helységinknek e' szép hon térein ne így volna, 's a' falusi iskolákra több figyelem fordítatnék!

Győrött tavaszelő 23-án: Nagy és tiszta hazafiai öröme gyúlt keblünk, midőn a' nm. Helytartótanácsnak e' napokban a' győri iskolai kerület igaz-gatóségáéhoz érkezett azon nemzetünk régi kívánata teljesedését eszközölő intéz-vényéről értesítették, melly szerint 15 nap alatt vélemény kéretik a' fölöl: milly tudományokat lehetne az itteni iskolákban azonnal magyar nyelven előadni? 's nem volnánk méltányosak, ha elhallgatnók a' köztisztelitet nyert i s k o l a i igazgatóságnak azon nyilatkozását, melly szerint a' győri gymnasiumban min-den oktatás, még a' diák nyelvtanítás is; az akademiában pedig a' történeti, ter-

mészettani, politikai és természettörvényi tanítások már jövő iskolai évben magyar nyelven tartathatnak 's így a' bölcselkedést, mathesist és statistikát ki-veve minden más tudományt Bizton hiszszük, ezt nyilatkoztatandja tud. Egye-temünk 's egyéb akademiáink, 's más bármi vallásu lyceumink is. Mi ugy tekint-jük ezen lépést, mint célszerű intézkedést, azon kegyelmes ígéretnak betöltésé-re, mellyel a' mult országgyűlésről, a' magyar nyelvnek iskoláinkban is leendő alkalmazása iránt, tett felírás következtiben fels. Urunk az Ország Rendeitsze-rencsésíteni méltóztatott, 's meg vagyunk győződve, hogy midőn a' magyar nyelv és nevelés egy atyáskodó kormányának bölcs intézkedései által sikeresen előmoz-dítatnak, ez által nemcsak a' nemzet tagjainak szorosb egyesülése, következtibe jö-vendő erőteljes nagysága eszközöltetik, hanem a' nemzet és kormány közti szere-tet láncza is örökre megerősítetik. Mi ohajtva várjuk azoktól, kik a' magyar nyelv kimivelésére, 's a' tudományoknak e' nyelvi terjesztésére meghivat-vák, hogy előre látván a' beköszöntendő új korszak szükségét, mind az iskolák célszerűbb elrendezéséről véleményt terjesztjen, mind az iskolai könyvek írására, vagy az idegen nyelven írottak fordítására idejüket fordita-ni el nem mulasztandják. —

A' Zala-vidéki ag. hitv. esperességnek Kővágóörsön felállítandó gymnasiuma alaptökéjére adakoztak köv. Zay Károly főfelügyelő 80 f. Dóczy Gábor tb. 50 f. Kan-nizsai zsidó-község 72 f. 40 kr. Nedeczky Lajos tb. 40 f. Kehrn Vilmos főmérnök 50 f. Somogyi Sándor tisztartó 50 f. Lengyel Anna özvegy Kiss Ignáczné 100 f. Csuzy Pál 100 f. Csányi Elek főszbiró 40 f. Diskay Ignác ügyész 50 f. Halasy Ignác tb. 100 f. Özvegy Lieseknő 100 f. Horváth János kamrás 100 f. Sellyey Elek kerületi tb. 100 f. Gyika Dioméd tiszt. aljegyző 200 f. Gerzso János sü-megigyógyszerárús 200 f. Inkey Sándor tb. 100 f. Inkey Kázmér alszolgabiró 100 f. Botka József tb. 100 f. pribéri Jankovich Antal kamrás és István tb. test-vérek 300 f. pesti zsidó község 300 f. Vodianer Rudolf ker. 150 f. Schedl Agos-ton gazdasági főkormányzó 20 f. pengőben.

(Hivatalos jelentés MÁTYÁS király emlék- szobra ügyében.) A' t. egyesület megbízásánál fogva a' nagy Hunyady János nagy fiának, a' ma-gyarok dicső királyának, a' maig is népszerű Mátyásnak, az igazságosnak, de ki egyszersmind nemzetét a' tudományok és művészetek szelid lelkéhez si-mulni is első tanítá — emlékezte látható jelekkel örökítésével, 's e' ezélből egy, közhelyen felállítandó, honi derék szobrászunk, művész Ferenczy által készítettett — lovagszobor létesítésével foglalkozva: e' vállalat mindenlétét rü-viden a' következőkben terjesztjük a' tek. egyesület elibe. A' terv kivitelére 100,000 pengő forint kívántatván, aláírás nyitattott. A' két testvérhon lelkes fiai 's leányi közül 441-en lőnek aláírasi ivvel megtsiztelve. Eddig, körülbe-lül 15 hónap alatt, azok közül, kik gyűjtőkül valának felszólítva, válaszol-tak 176-tan; kettő az iv eltévedtét jelenvén, egy pedig pusztá üresen küld-vén azt vissza. A' 173 által gyűjtött és beküldött öszveg, azok ajánlatával együtt, kik minden felszólítás nélkül, egyedül jobb részük mozzalma után in-dulva, önkint járultak ez ügühöz, 's kik közül mindenek felett kiemelendők-nek tartjuk: Báró Gollner hadfogadó kormányát, a' Bécsben dolgozó szabóle-gényeket, névszerint Cseh Márton, Kósa Istvánt, Árony Alajost és Sükey Károlyt, a' Savoyen dragonyos ezred tiszt. karát, Schlachta Etelka kisasz-szonyt, a' sopronyi tanulókat, Karika János prof. urat, 's tanítványait, Jó-nás József pécsi prodirector és Gosztonyi Miklós cs. kir. tanácsos urat — te-szen összesen 29 aranyat 's 10,561 for. 9 kr. ezüstben. E' summából kiada-tott: a) Nyomatási, könyvkötési, rézmetszési 's egyéb költségekre 192 f. 21 kr. b) Művész Ferenczy urnak előlegeztetett 5500 fr. c) Kölcsön adatott 3400 f. Összesen 9092 fr. 21 kr. E' szerint van jelenleg a' pénztárban 29 ar. 1468 fr. 48 kr. Mellyhez tudva a' kölcsönadatott 3400 fr. van még öszsze-sen 29 ar. 4868 fr. 48 kr. Mi a' vállalat művészeti haladását illeti: erről csak dicsekedve emlékezhetünk, mennyiben e' részben a' művész nevezetes előme-netelt tőn. Mert ugyanis a' tervezett emlék egész mintája egy harmad nagy-ságban Budán a' művész műtermében mult évi november 10-ke óta közszem-lélet tárgya. A' télen Mátyás élethű mellszobra, 's az igazságszolgáltatást ábrázoló három öl hosszú, egy öl magas domború mű, nemcsak mintában ké-szült el; de az első már márványba is vésetik. E' munkarendet, mint legezél-szerűbbet, a' t. egyesület közelebb mult évi aug. 30-án tartott nagygyűlésé-ben maga tűzte ki; 's vélekedésünk szerint annál biztosabb ut nem is követ-hető. Mert a' fentebb előszámlált adakozások mennyiségét a' 173 gyűjtő szá-mához mérve, 's azon nem alaptalan föltételben, hogy a' még választ nem adott 264 gyűjtőnél, ha nem több, ennyi summa szinte öszszekerülend, az eddig, úgy szólva, láttatlan valamiért mutatkozott siker, nem ok nélkül remélteti ve-lünk, hogy vállalatunk fokokint közeledve a' sokak által lehetlenné hitt va-lósodáshoz, az érdeket maga iránt 's ez a' részvétet mindinkább fogja nevel-ni; 's mihelyt a' részvét, kezdetben a' terv nagyszerűsége 's a' kivitel fölötti kétkedés miatt tartózkodó honfitársink keblében tágasb tért nyerend: a' vég-rehajtást többé anyagi tekintet nem fogja hátráltathatni. De föltéve a' legrosz-szabb esetet, ha emberleg előre ki nem számítható valamely akadály nem en-gedné is a' terv egész kiterjedésbeni valósítását, vajjon nem e' t. egyesület-nek tulajdonítandáná e' méltányos utókor azon érdemet: hogy egy, anyagi lét minden kéjelmeivel b i r ó népben, a' hon legnagyobb embere elhunytával azonnal hamvadni kezdett, 's négy százados tespedés alatt már-már egészen kialudt szellemi szikrát a' művészet pártolására épen azon nagy férfi emléke-zete varázsával igyekezett felszítani? 's ha az egészből, csak egy mellszobor, csak egy basrelief jőne is tökéletesen létre, a' nálunk e' tekintetben talán sze-rencsésb utódok nem ezt mutathatnák é föl a' honi művészet legelső nagyszé-rű szüleményeül? Maradjunk tehát tovább is szilárdul e' pályán, kövessük az utat, mellyen indulánk, ha mostani körülményink közt mindjárt, egyszerre nagy lépést nem tehetünk is, bár kissé lassabban, mint ohajtánók, de foly-vást haladva, ezélt érünk. E' bizalomtól lelkesítve ez úttal az eddig már választott gyűjtők nemes buzgalmaért köszönetet mondva, azok névsora kiuyomatását, azoknak pedig, kik ivoiket még be nem küldötték, egyedenként a' t. egyesü-let nevében újabb felszólítását, 's végezetre, a' választottságnak oda uta-

sittatását vélnök elrendelendőnek, hogy ügyelve az időnkint befolyó pénzmeny-nyisgre, a vállalat létesítését fokoztatva eszközölje, 's erejét központosítva, addig, míg a már mintázott részletek bevégezve nem lesznek, további lépést ovatosan tegyen. Költ Pesten, martz. 21kén 1841. Az egyesületi választmány.

Havasalföld. Bukaresti hírek szerint Ghika hg Baliano Manót a mostani közgyűlés titoknokát számkivetette, és hogy ezen, bojárok szabadságával ellenkező, önkényes tettét igazolja, egy 1837ki porlepte fermánra hivatkozik, melyet a gülhanei hattisherif egészen megszüntetett. A hg ezen cselekedetét mind a közgyűlés, mind az egész ország rosálja, és az elnök ellene, mint törvénybe ütköző tett ellen, legottan a legünnepélyesb ovást tenni el nem mulasztotta. Azonban reménylik, hogy ha a hg ingerültsége csilapodik, viszsza vonja számkivetési parancsát. — Ujabb hir szerint Ghika hg, mint maga mondja, a metropolita és Philippesco nagy bojár kérelmére, a számkivetési parancsot csakugyan visszavonta, és Balianonak megengedte, hogy mint követ és titoknok vihesse dolgát a közgyűlésben. Hogy ezen hirtelen változás 's vizeszség igen sokat fog ártani a hospodárnak a közvéleményben 's öregbitendi az ellenzés bátorságát, ha nem mondjuk is, magában értődik.

A m e r i k a.

(Választmányi jelentés.) A külföldi dolgokra ügyelő választmány jelentésének tartalma, Caroline gözös és M'Leod ügyében legrövidebben ide megy ki: Caroline gözöst, mely magányos birtok 's célja nyereszkedés volt, 1837ki decemberben az egyesült státusok földén égették fel az angolok, mely alkalomkor éjszaka több embert meggyilkoltak. A hajón fegyver nem volt, és ha szinte csempészkedést üzött volna is, egyes polgár tettei miatt nem szabad idegen ország földjére ütni 's annak fölségiségét megsérteni. Hasztalan mondja az angol követ, hogy Caroline martalóczhajó volt, mert a martalóczok az emberi nemzet ellenségei hon éslobogó nélkül; és habár az lett volna is, még akkor sincs Angliának joga más földjén azt megrohanni és ez által a fölségi és népjogot megsérteni. Az angol követ azt is mondja, hogy a kik azt tették, a felsőség parancsát teljesítették. De mit mondana Anglia, ha a francziák a Themse partján egy hajót elfognának, felégetnének, több angol polgárt éjszaka megölnének, és akkor a londoni franczia követ kijelentené, hogy azon francziák kormányuk rendelete szerint cselekedtek, a hajó martalóczhajó volt, a meggyilkolt polgárok pedig zsványok. Mit mondana erre Anglia? nem de általa sértve látná jogát, 's megfenyitné e merényletet? Angliának legszentebb elve, hogy akárki, mihelyt britt földre lép, az angol törvény ótalma- zása alá esik. A mi Angliában törvény, nálunk is ugyanaz. — M'Leod Sándor bünös a Carolina fölégetésében, őt nem britt, hanem amerikai földön fogták el, 's méltó joggal ítél felette Ujyork, mellynek földén követték el ama tettet. Anglia mindenfelé félelmesen terjeszkedik. Az afrikai vizen azon ürügy alatt hogy a rabszolga-kereskedést gátolja, néhány amerikai hajót motozás alá ve- tett 's ha ez tovább is így megy, kereskedésünk ott sokat szenved. Anglia ritkán enged, hol érdeke forog fel. Gibraltar, Malta és legujabban St. Jean d' Acre birtoka által ura lett a földközi tengernek, Sz. Helena 's a jóremény foka által az ottani vizeknek. Keletindiában is roppant kiterjedésű földet bir, 's az ujabb események még szaporítják. A dolog illy állása éberségre szólit bennünket. A göz ereje közelebb hozta hozzánk Angliát; békét ohajtunk, de úgy készül- jünk, hogy mindenre készen legyünk. Ezen jelentés február 13kán olvasta- tott fel a képviselők házában. — A hadi párt mindent elkövet, hogy Anglia és az egyesült státusok közt kiüssön a háboru, de ez nem igen hihető, mi- vel csak egy párt akarja, nem pedig a közvélemény. — Egyik ujyorki lap illy velős rövidséggel tesz említést M'Leodról: annak idejében itéletet tartnak felette, 's igen hihető hogy bünösnek találják, és felakasztják. — Maine tartomány az angol megtámadás gátlása tekintetéből a 400ezer dollárnyi ösz- veget 1 millióra emelte. —

Spanyolország.

(Espantero tervei.) Madrid, martzius 12kén: „A cortestöbbség azon ha- tártzatát, mely szerint Espanterot egyedüli kormányzóknak ohajta, az 1812i- ki felekezeti szabadelműek hevesül ellenzik, 's lapjok, az Eco del Comercio, határozottan nyilvánítja, hogy minden egyedüli kormányzóság ellen egész erejével fog küzdeni. Egyébiránt Espantero mindezzel nem igen gondol, 's esöndesen folytatja tervei végrehajtását, mellyek lényegileg ezekben öszpon- tosulnak: ő a kormányzóságot corteshatározat által szentesített fogja, a föllengösdiek legjózanabbjai közül ministerséget alkotand, 's az ország va- lódi érdekeit szilárdul előmozdítván, a rendezarókat szigorúan fogja bünt- tetni. E' czélokot illy ministerséggel véli elérhetni: Olozaga kül, Cortina jog, Sancho bel, Pio Pita vagy Larena pénzminister; a hadi és tengerészeti mi- nister meg eddig nem nevezé meg Espantero. Egyhangulag megvallják, hogy jobb 's czélszerűbb férfiakat alig választhatott volna Espantero, mert ezek semmi pártbefolyásnak nem engednek, 's csupán a haza javát viselik szí- vükön. Most leges-legnagyobb baja a pénzhiány; de reménylik, hogy némely töképezések 90 millió realt kölcsönzendnek a kormányznak, mi némileg se- gitendi a zavart elhárítani. A kormányzóság tagjai közt is nagy meghason- lás uralkodik a kormányzat jövő megalapítása iránt. Cortina belminis- ter ugyanis hevesül pártolá azon eszmét, hogy csak egy kormányzót kel- lene választani, míg Becerre jogminister okot okra halmozott annak meg- mutatásaul, miszerint 3 tagu kormányzóság legüdvösb következményü leend Spanyolország jövődjére. A vita több olly szenvedélyes alakot ölte, hogy Espantero kényszerülve látta magát azt tekintetével félbenszakasztani, mivel különben veszélyes következményü lehetett volna a ministerek komoly meg- hasonlása. —

A n g l i a.

(Peel józan kérelme. A keményseprőfü ismét mutatkozik.) Amerikából érkezett ujabb hírek után a ministeri sajtó még most is békét reményl, ha- tártzottan kimondván egyszersmind, hogy Anglia háborura is kész, ha az

egyesült szabad tartományok csakugyan makacsul maradnának meg jogtalan- ságuk mellett. Peel néhány nap előtt nagyszámu torygyülekezetben igen sür- getőleg kérte pártiveit, hogy most minden viszátkodást szüntessenek meg a ministerség ellenében, mivel az éjszakamerikai fenyegetések mulhatlanul ki- vánják, hogy minden felekezeti szellem pihenjen, 's egy lélek vezérelje egész Anglia tetteit. — Jones, azon keményseprőfü, kiről már lapjaink is többször emlékeztek, néhány nap előtt szabadult ki csak börtönéből, 's martz. 16kán reggel már ismét a királyné egyik szobájában lelék őt, hol épen reggelizni kezdte. Azonnal átadák a kis foglyot a belministerségnek, hol hi- hetőleg korábbi érdektelen vallomását fogja megújítani. —

A khinai hajóhad uj parancsnokot kapott. Elegg.) London, martz. 16- kán: „Elliot tehetetlensége végre a kormányt is meggyőzé, miután a sajtó darab ideig siker nélkül zajgott ellene, 's helyette Parker ellenhajóvezér nevez- teték ki a khinai hajóhad parancsnokává, ki azonnal megindult Egyiptus és India felé Khinába. Reménylik, miszerint Parker olly erőteljesen fog ott föl- lépni, hogy rövid idő alatt meghunyászkodásra bírandja a mennyei birodalom urát. — Londonban chartista-társulat készül létesülni, mely april 12kén nyitandja meg üléseit, 's mindenek előtt számos aláírással ellátott kérelmet nyujtand be a parlamentnek minden politikai fogoly szabadon bocsáttatása- ért. — A szultán legujabb fermánját, mely Ali kezeit annyira megköti, hogy árnyékát is alig engedi meg korábbi hatalmának, Ponsonby angol követ ügyet- lenséginek tulajdonítja a tory sajtó, és visszahivatását sürgeti Konstantiná- polyból. — A kis koronahgnó, egy irlandi lap szerint, igen rövidlátásu. — Az angol kereskedők igen rútul bántak a franczia lóvásárlókkal; 's drága pénzen csak rossz gebéket adtak nekik, mit gúnyos kifakadásokra használ- nak a vasárnapi lapok. —

Franciaország.

(Thiers nyilatkozata a franczia haderőrül. Algiri hírek.) Paris, martz. 18kán: „A mai követkamrai ülésben Lepelletier d' Aulnay keserűn kelt ki Franciaország jelen pénzügyi állapotja ellen, 's nem épen homályosan a volt mi n i s t e r s é g r e törekvők annak okát hárítani; mire Thiers ezeket mondá. „A kamrának joga van ugyan a kormány kiadásai fölött ellenörködni, de a kormánynak viszont szintolly joga van veszélyes pillanatokban a kamrák helybenhagyása nélkül is pénzt rendelni szükséges kiadásokra. Illyes jog nélkül minden képviselői kormány lehetlenné válnék. Azon pillanat, mellyben e jo- got használni kelle, bekövetkezett. A hadsereg nem volt olly állapotban, mi- nőt Franciaország helyzete kívánt; a béke kezelése igen elfoglalta figyel- münket. Ha Franciaország a régi nagy nemzet akar maradni, ha régi hely- zetét a világ ellenében ismét el akarja foglalni (zajgás), ugy ezentul hadser- gére nagyobb gondot kell fordítania. Franciaország a jul. szerződés aláírá- sakor csak 320ezer főnyi hadsereggel birt, 's illy erővel, mit ezenköl örsé- gek, Algir és kórházak tetemesül esökkontének, helyzetének nem felelhet meg, Egy ponton 100ezer embert sem birtunk volna öszszegyűjteni. (Zajgás.) Fran- cziaország-elleni szövetekezés esetén Európa mintegy 1millió 200ezer har- czost állíthatna talpra, melly seregből mindazáltal csak 5—600ezer juthatna határinkhoz. Ez állítást korábbi események tanusítják. Az ellenség elibe tehát 800 ezer embert kelle állítanunk, igen is 800ezret, hogy 500ezret tűzben használhassunk, mert ez a valódi arányzat. Sze- münkre lobbanták ugyan, hogy a kamrákat nem hittuk azonnal öszsze; mit azonban azért nem tettünk, mert az akkori körülmények közt azt egyes harez- üzenetek tekintették volna. A franczia hadsereg legmélyebb béke idején sem kellene 400ezer főnél alábbra szállítani. — A pairkamrai választmány következőleg kívánja módosíttatni a követkamrai törvényjavaslatot Paris me- gerősítettése ügyében: 1) Paris megerősítettésére külön 93millió rendeltetik. 2) Ez erősítvényeket képezendik: a) egymással öszszefüggő erősítvények, mik- nek főbb pontjai Saint Denis, Charenton, az ivryi magasok, és Mont-Valé- rien; b) biztosító falak a Szajna két partján. 3) A főnebbi 93millió azon 13 milliót is magában foglalja, melly már az 1840iki költségvetésben kirendeltetett. A többi 80 millióból 25millió 1841ben, 15 pedig 1842ben fog a szükséges munkákra fordíttatni. A törvény többi czikkje változatlanul megmaradt. Vita- tásra eddig már 44 szónonk iratá be magát. — Algiri hírek szerint Mostaga- nem előtt martz. 9kén rövid csata történt 200 spahi és az igen csekély szá- mu franczia örség közt, melly utóbbinak tüzéparancsnoka, Eszterházy Val- sin (?), 50 emberrel széllyelrobbantá az arabokat, számos foglyot vivén ma- gával közülök a városba. Mondják, hogy Abdelkader már únni kezdi a hosz- szas háborut, és békéről gondolkozik. —

Törökország.

Konstantinápoly, martz. 6. M. Ali válasza tegnap érkezett meg a fer- mánra. A szultán kegyét igen köszöni, de néhány pontot egész alázatossággal kér kihagyatni, nevezetesen azt, hogy a szultán nevezzen örökös Ali csa- ládjából 's tiszteket Ali seregében, és a pénzügy vitelére is. A porta oda szá- mitott, hogy Ali nem fogadja el a fermánt 's az által jobb fordulatot eszkö- zölhet ki maga számára; Ali azonban elfogadta az örökös birtokot, és ovást tesz mindazon föltét ellen, mellyel csak ellenségi akarják a szultán kegyét meg- bilincselni. — Hir szerint a szövetséges hatalmak felszólították a portát az iránt, hogy Alinak engedné meg az egyenes örökösödést, miért is a szultán legmeghittebb embereivel titkos tanácskozást tartott, de a minek eredvényét még nem tudhatni. Erkölcsi tekintetben semmi sem sülyeszi annyira a porta tekintetét, mint ha az először fenhangon beszélő parancsot azután mindig vissza kell huznia; a hatalmas fermán tartalmát is már közép uton akarja mellőzni, 's a középutkeresés koránsem erő jele. —

Gabonaár: Martz. 30kán: tisztabuza: 197—170; kétszeres: 154—150 rozs: 134—127; árpa: 115—106; zab: 95—86; Köleskása —; kukori- cza: 127—118. pesti. m. v. garas. —

Dunavizállás mart. 19kén: 41' 2" 3" a' zerus felett.